

N:o 15.

Af herr **Leman**, om meddelande af bestämmelser, åsyftande likställighet mellan svenskar och utlänningar med hänsyn till arfskatt i vissa fall.

Genom flera särskilda, å olika tider mellan Sverige och främmande magter afslutade traktater och konventioner har öfverenskommit, att de resp. främmande magternas undersåtar, hvilka utföra egendom från Sverige eller der förvärfva sådan, vare sig genom testamente, arf »ab intestato», gåfva, köp eller annorledes, skola i sådant afseende icke vara underkastade andra afgifter, pålagor eller skatter än de, som böra utgöras af landets egna undersåtar, enligt de i Sverige tid efter annan gällande förordningar*). Samma förmåner, som genom fördragen inrymts åt utlänningar i Sverige, hafva äfven inrymts åt svenske undersåtar i de resp. utländska staterna. Härigenom är alltså *reciprocitetsprincipen* häfdad.

Tyvärre har dock visat sig, att genom luckor i den svenska lagstiftningen samt genom den praxis, som tillämpats af den svenska lagskipningen, den åsyftade likhetsställningen mellan utlänningar och svenska undersåtar blifvit, särskildt med hänsyn till utgörande af *arfskatt*, betänkligt rubbad till förmån för den utländske, men till nackdel för den svenske undersåten.

Allmänt torde numera vara erkänt, att, med hänsyn till internationella förhållanden, det är befogadt, att utlänningar i beskattningsafseende böra vara likställda med det egna landets undersåtar; men lika allmänt torde ock erkännas, att man drifver det internationella tillmötesgåendet allt för

*) Se bl. a.: Deklaration den 7 juni 1877 mellan Sverige och Italien ang. art. XIII i handels- och sjöfartsfördraget den 14 juni 1862.

långt, om man till egen skada rubbar reciprocitetsförhållandet derhän, att utländingar i beskattningsafseende komma i förmånligare ställning än landets egna undersåtar. Då, på sätt jag här förut påpekat och härefter närmare skall söka visa, ett sådant missförhållande för närvarande är rådande i Sverige, har jag ansett detta böra afhjelpas och har förden skull tillåtit mig att draga frågan härom inför Riksdagens forum.

Till belysning *dels* af frågan derom, huruvida svensk man är befriad eller icke befriad från utgörande af *arfskatt* å svensk arflåtare tillhöriga, i utländska stater befintliga fasta och lösa föremål samt *dels* derom, huruvida utländsk eller svensk man är skyldig eller icke skyldig att i Sverige utgifva arfskatt för utländsk arflåtare tillhöriga, i Sverige befintliga föremål, får jag lemna nedanstående kortfattade redogörelser för lagstiftning och lagskipning uti ifrågavarande afseende i några större utländska stater samt i Sverige.

I) Uti den *preussiska* lagen om arfskatt af den 30 maj 1873 stadgades*), *dels* att för all inom Preussen belägen *fast egendom* (äfvensom för all arffallen nyttjanderätt till sådan egendom) skulle — vare sig arflåtaren vore tysk undersåte eller utländing, bosatt inom landet eller icke — arfskatt betalas, samt *dels* att annan inom landet befintlig, af utländing efterlemnad egendom skulle åtnjuta frihet från arfskatt, så vida inom det land, arflåtaren tillhört, enahanda förmån tillkomme preussisk undersåte.

Här omförmälda stadganden hafva återupprepats i den preussiska lagen af år 1891 samt hafva äfven inrymmts uti åtskilliga på 1890-talet i flera andra tyska länder (Baden, Braunschweig, Hessen, Sachsen m. fl.) samt Österrike utkomna lagar.

B) I England, Frankrike, Italien, Ryssland och Skottland m. fl. länder uttages deremot af utländing arfskatt å hans arflåtare tillhörig, i resp. land befintlig fast och lös egendom, och detta äfven om inom det land, arflåtaren tillhört; utländing åtnjuter frihet från erläggande af arfskatt.

På grund af de i särskilda länder gällande skattelagar har t. ex. boet efter afidne doktor *Alfred Nobel* blifvit befriadt från erläggande af

---

*) Se öfversigt af lagstiftningen angående stämpelskatt, arfskatt m. m. i Frankrike, England, Preussen och Danmark, utarbetad af *Hans Wachtmeister*.

arfskatt i Norge, Tyskland, Österrike samt — för »främmande valutor» — uti Frankrike, men deremot måst erlägga arfskatt:

i Frankrike (för fastighet och franska valutor) med i genomsnitt 11 $\frac{1}{4}$ procent af värdet, 163,440 kronor,

i Italien (för fastighet och lös egendom) med i genomsnitt 15 procent af värdet, 91,700 kronor,

i England och Skottland (för lös egendom) med i genomsnitt 7 procent af värdet, 557,762 kronor,

i Ryssland (för lös egendom) med i genomsnitt 10 procent af värdet, 523,173 kronor.

Dessutom har nämnda bo måst i Sverige betala arfskatt för boet tillhörig, inom Sverige befintlig fast och lös egendom samt för all boet tillhörig, i utlandet förvarad lös egendom, dervid afdrag icke ens medgifvits för arfskatt, som utgått i utlandet*).

Många fall hafva jemväl förekommit, då svenska dödsbon måst för värdehandlingar (aktier, obligationer m. m.), som varit deponerade i England, Frankrike och Ryssland, erlägga en betydlig arfskatt i utlandet utan att därför blifva befriade från att i Sverige erlägga arfskatt för samma värden. Af hvad här blifvit anfördt, framgår:

att svensk man i alla utländska stater måste betala arfskatt å der belägen, hans arflåtare tillhörig *fastighet*; samt

att svensk man måste för hans arflåtare tillhörig *lös egendom*, som finnes förvarad i åtskilliga utländska stater, betala dubbel arfskatt, nemligen såväl i utlandet som i Sverige.

II) Beträffande behandlingen af qvarlåtenskap, *fast* eller lös, hvilken befinnes i Sverige och tillhör affiden utlänning, finnes ingen bestämd föreskrift i svensk *lag* **). Hvarken i 9 kap. ärfdebalken (som handlar om egendomens laga uppteckning efter den döda) eller i 10 kap. 2 § rättegångsbalken (som handlar om laga domstol, då tvist om arf yppas m. m. dylikt) eller i gällande förordning om stämpelafgiften har hänsyn tagits till de rättsförhållanden, som uppstå beträffande qvarlåtenskap i Sverige, hvilken egts af affiden utlänning.

På grund af här anmärkta bristfälligheter i lagstiftningen hafva ock olika åsigter gjort sig gällande, huruledes man rätteligen bör förfara i

*) Se Kongl. Maj:ts utslag den 10 april 1899 — Holm; Nytt juridiskt arkiv, årg. 1899, pag. 164.

***) I ett enstaka undantagsfall äro dock genom konventionen den 9 april 1889 mellan Sverige-Norge och Ryssland bestämmelser gifna angående sättet för ryska undersåtar att utbekomma qvarlåtenskap i Sverige.

förevarande afseende. Enligt en åsigt borde bo efter utländing, som varit här i riket bosatt och härstädes affidit, behandlas fullkomligen på samma sätt, som är stadgad i afseende å bo efter inländsk man. Enligt en annan åsigt åter har svensk domstol icke befogenhet att förordna om uppteckning af bo inom Sverige efter utländsk undersåte. Denna senare åsigt har — dock ej utan skiljaktighet mellan ledamöterna i de särskilda domstolarne — vunnit häfd genom domstolspraxis, enligt hvilken förklarats, att det icke tillhör svensk domstol att tillse, det bouppteckning skall förrättas efter utländing, äfven om han varit här i riket bosatt och härstädes affidit.

Enär, enligt gällande stämpelförordning, *arfskatt* utgår endast då hos domstol bouppteckning inregistreras eller testamente bevakas, har det blifvit en följd af förenämnda rättspraxis, jemlikt hvilken svensk domstol icke har att befatta sig med bouppteckning eller testamente efter affiden utländing, att arfvingar eller testamentstagare efter affiden *utländsk* undersåte, som här i riket egt *fast* eller lös egendom, *helt och hållet undgått att betala arfskatt till svenska staten*.

Till belysande af de här ofvan utaf mig gjorda uppgifter får jag anföra följande rättsfall:

1) Uti en till Vestra Göinge häradsrätt ingifven skrift anhöll landbrukaren *G. W.*, att som landbrukaren *F. von O:s* å Oretorp hustru derstädes affidit den 21 oktober 1869 och efterlemnad fyra omyndiga barn, utan att dock bouppteckning efter henne blifvit upprättad eller förmyndare för de omyndiga barnen blifvit förordnad, och *W.* i boet egde betydlig fordran, häradsrätten måtte vidtaga åtgärd för boets uppteckning och vård samt förordna förmyndare för de omyndiga barnen.

Häradsrätten yttrade i utslag den 14 december 1872, att, enär upplyst vore, att *v. O.* och hans hustru, som voro födda i Danmark, derifrån de under år 1868 inflyttat till Oretorp (der de voro mantalsskrifne) samt det icke ens uppgifvits, att makarne *von O.* blifvit till svenske medborgare upptagna, funne häradsrätten sig icke kunna i anledning af *W:s* ansöknings vidtaga någon åtgärd. Häradsrättens utslag blef (utan meningsskiljaktighet) *fastställt* af hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt af Kongl. Maj:t*).

2) Sterbhusnotarien *F. A.* i Göteborg yrkade vid rådstufvurätten i Göteborg, att som bland tillgångarne i boet efter danske undersåten *A. B:s*

*) Se Naumanns Tidskrift, årg. 1874, pag. 286.

affidna hustru funnes en fastighet*) i nämnda stad, men *B.* underlätit att i anledning af hustruns död verkställa uppteckning och värdering af samma fastighet, föreläggande i sådant afseende måtte *B.* meddelas.

Sedan upplyst blifvit, att *B.* antagit *L.* till sitt ombud i frågor rörande omförmälda fastighet, ålade rådstufvurätten genom utslag den 29 juni 1899 ombudet *L.* att vid vite föranstalta om bouppteckning efter hustru *B.* i afseende å fastigheten och inom viss tid till rätten ingifva bouppteckningen för inregistrering.

Göta hofrätt, der *B.* och *L.* besvärat sig, yttrade i utslag den 17 januari 1900, att, *enär B. icke vore svensk undersåte samt vid sådant förhållande hvarken han eller hans ombud hade skyldighet att, med anledning af hustru B:s timade dödsfall, upprätta och till rådstufvurätten ingifva bouppteckning, afseende ifrågavarande inom riket belägna fastighet*, pröfvade hofrätten lagligt att, med upphäfvande af rådstufvurättens utslag, förklara ansökningen icke kunna bifallas.

(Advokatfiskalen vid hofrätten anförde å embetets vägnar besvär hos Kongl. Maj:t, enär kronans rätt till stämpelafgift för den blifvande bouppteckningen i afseende å fastigheten kunde vara af hofrättens utslag beroende. Högsta domstolen fann emellertid, att — enär advokatfiskalen icke vore behörig att öfverklaga hofrättens ifrågakomna utslag — besvären icke kunde upptagas till pröfning.**)*)

3) År 1899 afled i Göteborg engelske undersåten *W. R.* (hvilken var mantalsskrifven i Göteborg och hvilken derstädes förtjent en ej obetydlig förmögenhet). *W. R.* hade till förmån för sin dotter *Wilhelmina R.*, hvilken var gift med bokhållaren *N.*, upprättat ett den 4 maj 1899 vid rådstufvurätten i Göteborg *bevakadt* testamente, i hvilket *W. R.* tillerkände dottern *all* sin qvarlätenskap.

Sedan härefter sterbhusnotarien *F. A.* i Göteborg hos rådstufvurätten i Göteborg anmält, att, i följd af vederbörande sterbhusdelegares försummelse att vidtaga erforderlig åtgärd, bouppteckning icke kunnat upprättas efter bemälda *W. R.*, förklarade rådstufvurätten i beslut den 23 november 1899, att rådstufvurätten väl funne något föreläggande om upprättande af laga bouppteckning efter *W. R.* icke kunna meddelas, men förelade bokhållaren *N.*, såsom målsman för sin hustru, att — enär *N:s* hustru genom *R:s* omförmälda, af makarna *N.*, hvilka vore svenska undersåtar, vid rådstufvurätten bevakade testamente tillerkänts all affidne *R:s* qvarlätenskap, hvilken makarne omhändertagit samt på det rådstufvurätten måtte komma i tillfälle

*) Stora teatern i Göteborg, af *B.* sedermera försäld för ett belopp af c:a en half million kronor.

**) Se Holm; Juridiskt Arkiv, årg. 1900, pag. 265.

uträkna den stämpelafgift, som borde utgå för den hustru *N.* genom testamentet tillagda egendom — inom viss stadgad tid, vid vite af 100 kronor, till *rådstufvurätten* inlemna med edsförpligtelse underskrifven uppgift om behållningen af den *N:s* hustru genom testamentet tillerkända egendom eller ock en specifik förteckning öfver samma egendom jemte uppgift om beloppet af skulder, hvilka deraf borde gäldas.

Göta hofrätt, der bokhållaren *N.* anført besvär, yttrade i utslag den 2 maj 1900, att enär med afseende derpå, att det icke ålegat *rådstufvurätten* att tillse, det bouppteckning efter *W. R.* blefve upprättad, *rådstufvurätten* saknat anledning att vidtaga någon åtgärd för bestämmandet af stämpelafgift för den egendom, som genom anmärkta testamentet tillagts *N:s* hustru, blefve *rådstufvurättens* öfverklagade beslut af hofrätten upphäfdt*).

Frågan om uttagande inom hvarje särskildt land af arfskatt å sådan inom det resp. landet befintlig egendom, som tillhört affiden utländsk undersåte, har i den utländska litteraturen gjorts till föremål för många utredande uppsatser samt har äfven förekommit till behandling vid det möte, som »*L'institut de droit international*» höll i Köpenhamn i augusti år 1897. Medlemmarne i den kommission, som hade att till mötet afgifva betänkande i frågan, voro af ganska skiftande mening. Derom voro dock alla ense, att för *fastighet* afgift (arfskatt) borde erläggas inom det land, der fastigheten ligger samt (alla utom en), att det vore obilligt att underkasta samma egendom samma slags skatter i särskilda länder.

Ett sätt att, innan någon reform uti här omförmälda afseenden kan vidtagas här i Sverige, utfå åtminstone någon godtgörelse för den arfskatt, som icke drabbar utlänning tillhörig fastighet, vore törhända att stadga, det afhandling, hvarigenom utländsk undersåte förvärfvat fastighet i Sverige, skulle vid lagfart beläggas med stämpelafgift, som vore (liksom nu är föreskrifvet angående stämpel vid lagfart för aktiebolag) t. ex. dubbelt så stor, som den stämpelafgift, hvilken skall erläggas af svensk medborgare. Då likväl ett stadgande uti här omförmälda syfte möjligtvis skulle kunna anses strida mot den i många mellan Sverige och främmande magter af-

*) Ett exemplar af hofrättens utslag, hvilket vunnit laga kraft, skall jag tillställa vederbörande utskott.

slutade traktater intagna bestämmelsen derom, att resp. utländska undersåtar icke skola vara underkastade andra afgifter eller skatter än de, som böra utgöras af svenska undersåtar, synes denna fråga kräfva en närmare utredning. Jag har därför ansett mig icke böra väcka något direkt förslag i ifrågavarande afseende, utan har endast velat påpeka, att här antydda utväg att erhålla ökad skatteinkomst för staten till äfventyrs skulle kunna vara värd att beakta.

Ej heller dristar jag mig att väcka några positiva förslag angående den af mig i denna motion berörda hufvudfrågan samt angående den dermed i sammanhang stående bifrågan, huruvida samma egendom bör dubbelskattas genom att underkastas samma slags skatter i särskilda länder.

Sjelfva hufvudfrågan, eller frågan om skyldighet för arf- och testamentstagare efter utlänning, som vid sitt fränfalle innehaft egendom i Sverige, att till svenska staten erlägga arfskatt för arflåtarens fasta eller för hans såväl fasta som lösa egendom, kan nemligen enligt mitt förmenande ej lösas genom ändring endast i kongl. förordningen angående stämpelafgiften, utan torde böra kombineras med ändringar i åtskilliga uti gällande civil- och processlag (såsom t. ex. i 9 och 12 kap. ärfdabalken, 10 kap. 2 § rättegångsbalken) intagna stadganden. För nödvändigheten att ändra de i 9 kap. ärfdabalken om bouppteckning gifna stadganden bära de af mig åberopade rättsfall vittne; för nödvändigheten att ändra stadgandena om arfskifte, om forum för tvist angående arf eller testamente efter utlänning, som här i riket efterlemnadt qvarlåtenskap m. m., talar den omständighet, att inom domstolarne ganska skiljaktiga meningar uttalats i hithörande frågor.*)

Slutligen torde för åvägabringande af tillfredsställande reciprocitetsförhållanden mellan svenska och utländska undersåtar krävas, att nya internationella traktater afslutas.

Hvad bifrågan beträffar, torde böra utredas, bland annat, huruvida det (i likhet med hvad som föreskrifvits i preussiska, badiska m. fl. andra skattelagar) bör stadgas,

att utom Sverige belägen fast egendom icke skall vara underkastad arfskatt i Sverige;

att annan utomlands befintlig egendom, som tillhört svensk undersåte, skall vara skattskyldig, endast om den i utlandet icke är underkastad någon arfskatt;

---

*) Jag tillåter mig i ofvan omförmälda afseenden hänvisa till rättsfall och afhandling i *Naumanns Tidskrift*, årg. 1864, pag. 499 ff. samt pag. 707 ff. och årg. 1869, pag. 294 ff., samt i *Holms Juridiska Arkiv* årg. 1888, pag. 411 ff.

att svensk undersåte, i fall han i utlandet måst erlägga arfskatt och äfven måste erlägga dylik i hemlandet, skall vid skattens erläggande vara berättigad räkna sig till godo det belopp, som han utomlands nödgats utgöra i arfskatt.

Då det torde erkännas, att det är af vigt, att de i denna motion omförmälda frågor blifva underkastade en allsidig utredning; samt

då en dylik utredning icke lärer kunna åstadkommas annorledes än genom Kongl. Maj:ts försorg, tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, efter verkställda utredningar, för en kommande Riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser *dels* derom, att arf- eller testamentstagare efter *utländsk* undersåte, som i Sverige efterlemnar fast eller fast och lös egendom, skall vara skyldig att till svenska staten utgifva arfskatt, samt *dels* derom, att arf- och testamentstagare efter *svensk* undersåte, som utomlands efterlemnar fast eller fast och lös egendom, derför arfskatt i utlandet måst utgifvas, skall åtnjuta viss lindring i utgörande af arfskatt till svenska staten.

Stockholm den 25 januari 1901.

Philip Leman.

N:o 16.

Af herr **Törnebladh**, om beredande af rätt till semester för *deputerade, utsedda af fullmäktige i riksgäldskontoret.*

I 58 § af det för riksgäldskontoret gällande reglemente är stadgadt:
»Fullmäktige utse inom sig — — *två deputerade*, hvilka det åligger att ombesörja lånemedels indragning, verkställa de för riksgäldskontorets räkning erforderliga utländska liqvider, anordna medel till vissa af full-